

Φαίδων Πατρικαλάκης

'Ινδία: "Ένα μάθημα οίστηλασίας

Ὁ ἐφιάλτης καί τό παραμύθι ἀλλη-
λένδετα, ἀναπόσπαστα. Ἄπειρα χρώ-
ματα, ἤχοι ἐξαντλητικοί, ἐπίμονοι, συμ-
μερίζονται νά σέ παρασύρουν στό μυ-
στήριο κάποιας μυθικῆς τελετῆς. Λα-
γνεῖα αἰσθήσεων, μειλίχιες διαχύσεις,
ὄνειρα γευστά, ἀκατανόμαστα. Μιζέρια,
φτώχεια, κακομοιριά, ἐγκατάλειψη, κατά-
θλιψη, δυστυχία, ἀθλιότητα. Οἱ Μπάκτα
αὐτοί πού πείθονται ἀπό ἀγάπη, οἱ
Ζνένιν αὐτοί πού πείθονται ἀπό γνώση.
Μιά τό παγόνι μέ τήν ἀδίστακτη ὁμορ-
φιά του, μιά τό κοράκι ν' ἀδειάζει
ψοφίμια παρατημένα στους κεντρικούς
δρόμους. Παραμονεύει τούς ἀνθρώπους
στό κάθε του βῆμα, τό κράξιμό του τό
ἀπαίσιό ἀκόμη στ' αὐτιά μου ἤχει, μέ
τρομάζει, τό ἐπεξεργάζομαι καθώς ἀδιά-
κοπα ἐντοπίζει τά μικρά πουλιά, τίς
σαῦρες γιά νά τίς κατασπαράζει, χαιρο-
μαί μόνο τό ἐντόνο του σχῆμα.

Σάν βρέχει, καί αὐτό γίνεται συχνά τό
Μάη, κουρνιαρίζει στά φύλλα τῶν δέντρων
ἢ μέσα στά καύκαλα τῶν πτωμάτων.
Κυριαρχεῖ παντοῦ μέ ξετσιπωσιά, μέμ-
φεται ἀκόμη καί τίς ἱερές ἀγελάδες,
ζυγίζεται σαρκαστικά πάνω στίς ἰσχνές
τους ράχες δηλώνοντας αὐτάρεσκα τήν
ἐφιαλτική του ὑπεροχή. Φρούτα, μπαχα-
ρικά, λουλούδια, μαῖμοῦδες πού ἀνηφο-
ρίζουν σέ πανύψηλα δέντρα μέ τά μικρά
τους, γυροφέρνουν τά ἱερά ποτάμια, ἀνε-
νόχλητες, ἀπιαστές λατρευτικές, ἐλέ-
φαντες, σκίουροι, ἀγελάδες ἀδέσποτες,
ἱερές, ἀνέμελες, ἀγριόχοιροι, κακομού-
τσουνοι ἐξαντλημένοι, καμήλες, γύπες,
κόμπρες, Ἰνδουιστές, Μουσουλμάνοι,
Βουδιστές, Τζαϊνιστές, Ἑβραῖοι, Χρι-
στιανοί Τουρίστες.

Κάθε λίγο βρέχει στήν καυτή Καλκούτα,
τό δωμάτιο τοῦ ξενοδοχείου γέμισε μέ
πουλιά ἀπ' τά ὀρθάνοιχτα μέρα-νύχτα
παράθυρα. Οἱ ἀνεμιστήρες διαρκῶς φτε-
ρουγίζουν, τό air condition στήν ἀποθέ-
ωσή του. Τουρτουρίζει ἀπό τό κρύο
στά δωμάτια τοῦ ξενοδοχείου, ἂν τύχει
καί ἀπαλλαγεῖς ἀπό ἀνεμιστήρες, air

condition, δέ θά μπορέσεις νά κλείσεις
μάτι τή νύχτα.

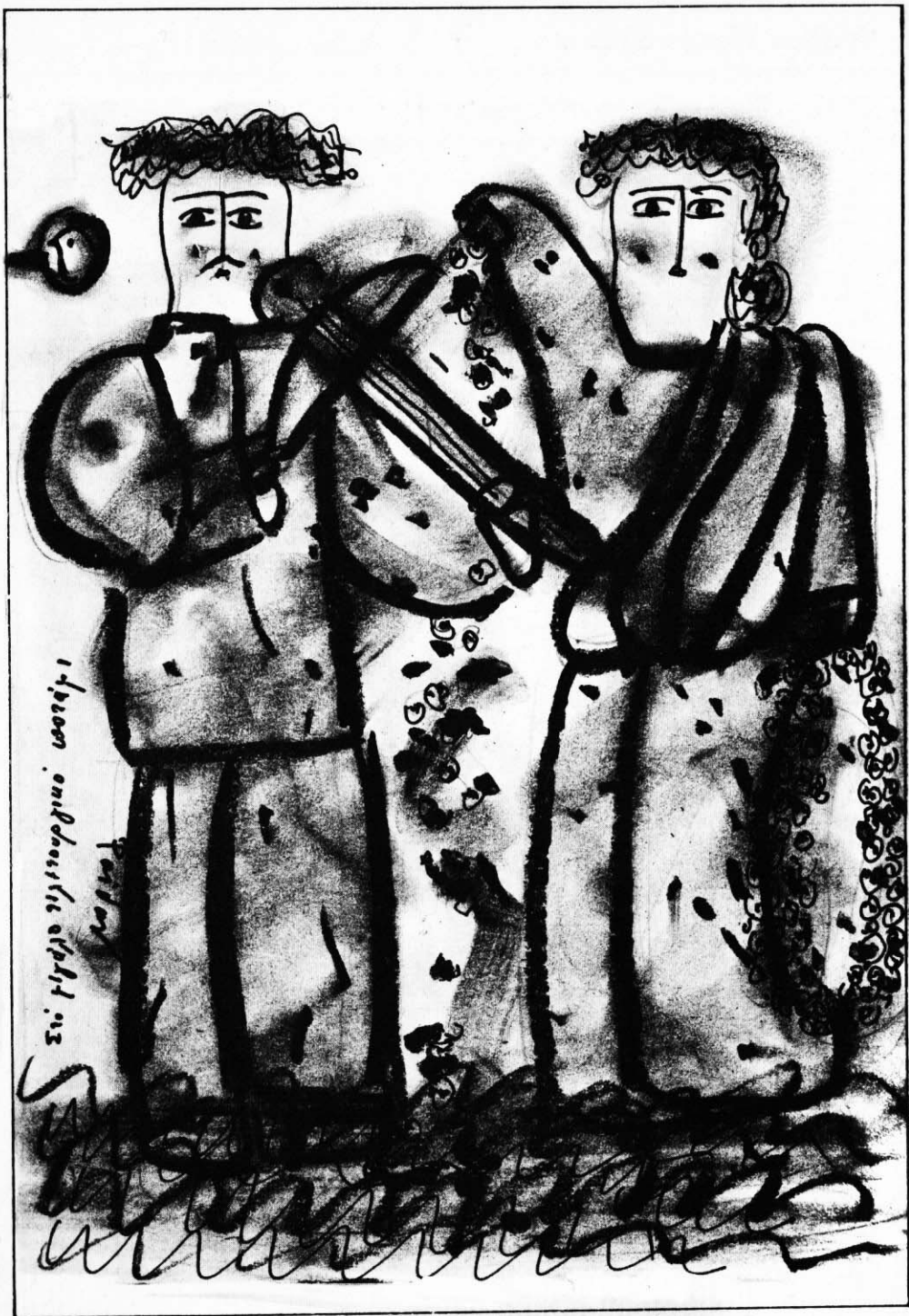
Στούς ἀπέραντους δρόμους καίγεσαι,
ζεματίζεσαι ὄλα φαντάζουν ζεστά, ἀπο-
χαινωτικά ὑγρά, δύσκολος τόπος, ἐφιαλ-
τικός, ἀνυπόφορος, οἱ πόλεις μυρίζουν
καπνίλα, ξυνισμένα οὔρα, σάπια φρούτα,
μούχλα, γλίτσα, ὅμως συγχρόνως τόπος
παραμυθένιος, ἐπουράνιος καί αὐτό θά
τό ἀνακαλύπτεις σέ κάθε στιγμή, σέ κάθε
πόλη πού θά συναναστρέφεται θά ἔχεις
ν' ἀντιμετωπίσεις ξεχωριστά πανέμορφα
πράγματα.

Στ' αὐτιά μου βουίζουν ἀκόμη οἱ θό-
ρυβοι ἀπό τήν αἰνιγματική γιγαντιαία
Καλκούτα. Ἐδῶ τά ριζάκια τά μετακι-
νοῦν ἀκόμη οἱ ἀνθρωποὶ χωρίς νά χρη-
σιμοποιοῦν ποδήλατα ὅπως γίνεται στίς
περισσότερες πόλεις τῆς Ἰνδίας, τό
θέαμα αὐτό σοῦ σπαράζει τήν καρδιά.
Τήν πρώτη φορά πού θά ἀνέβεις σ' ἕνα
ἀπό τ' ἄπειρα ριζάκια θά νιώσεις νά
εἶσαι ἢ ντροπή τῆς Ἰνδίας ὅμως σιγά
σιγά συνηθίζεις, στήν ἀρχή θά δικαιο-
λογηθεῖς ἀπό μέσα σου, θά ὑπόσχεθεῖς
ὅτι τάχα θά δώσεις στόν ἀχθοφόρο ἕνα
γερό φιλοδώρημα γιά νά ἐξιλεωθεῖς
ὅμως ἀπό τήν ἄλλη μέρα ἀρχίζεις ἐπί-
μονα νά παζαρέβεις τήν τιμή. Στήν
Ἰνδία ὁ ἀνθρώπος ἀντικαθιστᾷ κυριο-
λεκτικά, γιά μεταφορές τό ζῶο ἢ τή
μηχανή. Θά σταθεῖ ἀπίστευτο νά περι-
γράψεις τ' ἀνυπολόγιστα βάρη πού
μεταφέρουν αὐτοί οἱ ἀνθρωποὶ πάνω στά
κεφάλια τους ἢ στους ὤμους. Στό Μπε-
νάρες ἕνας μοναδικός νεαρός κωπηλά-
της μετακινοῦσε μέ κουπιά τό τεράστιο
διόροφο σκάφος, ἀσφυκτικά γεμάτο μέ
τουρίστες.

Τέτοιες ἀπαίσιες σκηνές ὅπου ὁ ἀν-
θρώπος καταπιέζεται συνέχεια καί θά
ἔλεγα πῶς καταπιέζεται μέ καρτερικό-
τητα, συναντᾷς διαρκῶς στήν Ἰνδία.

Τά καταστήματα στήν Καλκούτα θά σοῦ
φανοῦν πολὺ ἰδιόρρηθμα.

Καταστηματαρχες καί ὑπάλληλοι κά-
θονται σταυροπόδι μπροστά ἀπό τίς

μεγάλες ὀρθάνοικτες πόρτες τῶν μαγαζιῶν, ἐνῶ οἱ πελάτες ἀπὸ ἔξω ὑποδεικνύουν τὸ εἶδος τοῦ ἐμπορεύματος πού ἐπιθυμοῦν ν' ἀγοράσουν. "Ὅταν διαπιστώσουν ὅτι ὑπάρχει αὐτὸ πού χρειάζονται, βγάζουν τὰ παπούτσια τους καὶ μπαίνουν στὰ ἐσωτερικά τῶν καταστημάτων γιὰ νὰ τὸ προβάρουν. Τὰ μαγαζιά στὴν Καλκούτα μοιάζουν σάν ἱερά. Δημιουργεῖται μιὰ ἰδιότυπη τελετουργικότητα κάθε φορά πού οἱ Ἴνδοὶ ἀγοράζουν κάτι. "Ὅλα τὰ καταστήματα στὴν Καλκούτα βρίσκονται ὑπερυψωμένα ἀπὸ τὸ ἔδαφος περίπου 70-80 ἐκ. αὐτὸ τοῦς δίνει ἕνα περίεργο χαρακτήρα. Πολύ χαριτωμένα δείχνουν τὰ μαγαζιά μὲ τὰ καραμελάκια καὶ τὰ μπαχαρικά, τοποθετημένα μὲ μεγάλη φροντίδα σὲ σακουλάκια ἢ σὲ γυάλινα βάζα. Ἡ ποικιλία τῶν χρωμάτων ξεπερνᾷ τὴν πιὸ ἀγαλίνωτη φαντασία. Σὲ κάποια μεριά κάθονται σταυροπόδι οἱ πωλητὲς ντυμένοι κατάλευκα, κρατοῦν μιὰ βεντάλια στὸ χέρι, ἕνα φτερό ἕνα καλάμι πού καταλήγει σὲ φούντα γιὰ νὰ διώχνουν τὶς μύγες ἐνῶ ἀντίκρου τους βρίσκεται ἀπαιρητῆτως ἕνας μεγάλος καθρέφτης, στολισμένος μὲ λουλούδια ἢ χρωματιστὰ χαρτιά. Συχνά συναντᾷς τοὺς Ἴνδους νὰ κοιτάζονται σὲ καθρεφτάκια καὶ νὰ καλωπίζονται, σίγουρα ὁ καθρέφτης στὴ χώρα αὐτὴ σημαίνει πολλὰ πράγματα.

Στὴν Καλκούτα πού λογαριάζεται ἡ περισσότερο μολυσμένη πόλη τῆς Ἰνδίας, λατρεύεται ἡ θεὰ Κάλι πού ἀπαιτεῖ θυσίες, αἵματα ζώων. Θεωρεῖται θεὰ τῶν κατακλυσμῶν, τῶν μεγάλων ἐπιδημιῶν, εὐεργετική μὰ συγχρόνως βίαια καταστρεπτική, εἶναι ἡ φύση πού δημιουργεῖ καὶ καταστρέφει. Στὴν Καλκούτα ὑπάρχει ἡ ἔδρα τῆς θρησκείας τοῦ Ραμακρίσνα. Κατασυγκινεῖ ἡ προσπάθεια πού κατέβαλε ἡ Ραμακρίσνα γιὰ νὰ ἐμψυχώσει στὸν ἀπιστο νεκρὸ Νάρεν τὴ λατρεία τῆς θρησκείας του. "Ἐτσι πού ἀργότερα ὁ πανέμορφος αὐτὸς νέος νὰ θεωρηθεῖ ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀξιους μαθητὲς του, γνωστός μὲ τὸ ὄνομα Βιβεκανάντα. Τὸν χάιδεψε στὸ πρόσωπο μὲ ἀφοσίωση μπροστὰ στοὺς ἄλλους μαθητὲς, ἀναγνωρίζοντας σ' αὐτὸν ὄλα τὰ θαυμαστὰ σημεῖα τοῦ Μπάκτα — τοῦ

ἀνθρώπου πού πείθεται καὶ πιστεύει ἀπὸ ἀγάπη καὶ συχνὰ ἐπαναλάμβανε ὅτι ὄλα εἶναι Ράμα, Ράμα εἶναι τὸ πάν, δηλαδή θεότητα. Ὁ Ραμακρίσνα ὑπολογίζεται ἀνατὰρ τοῦ Ράμα καὶ Κρίσνα μαζί, δηλαδή, ἡ ἐνσάρκωση τῶν δύο αὐτῶν θεῶν. "Ὅταν πέθανε ὁ Ραμακρίσνα οἱ μαθητὲς του φώναζαν μὲ ἐνθουσιασμό Νίκη, Νίκη.

Τὰ παζάρια τῆς Καλκούτας, θὰ τὸ διαπιστώσεις καὶ μόνος σου, χαρακτηρίζονται σάν τὰ πιὸ ἀσφυκτικά τῆς Ἰνδίας. Στὶς περιφέρειες, αὐτὲς ἀγορὲς θ' ἀπολαύσεις τὰ πιὸ ἔλκυστικά χρώματα σὲ ὑφάσματα. Οἱ γυναῖκες προβάλλονται φοβερὰ αἰσθησιακές σάν τυλίγονται μὲ τὸ σάρι — φτιαγμένο μὲ αὐτὰ τὰ θεσπέσια ὑφάσματα, περπατοῦν στοὺς δρόμους πλουμιστὰ σάν μεγαλόπρεπες Ἰέρειες. Τὰ μαλλιά τους τὰ φροντίζουν ξεχωριστὰ. Τὰ φτιάχνουν νοικοκυρεμένους κότσους ἢ κοτσίδες στολίζοντάς τα καλόγυστα ἀπαιρητῆτως μὲ πουκενβίλιες ἢ γιασεμιά.

Δείχνει παράξενα ἔλκυστική, φοβερὰ ζωτική ἡ Βομβάη, ἀπαιτοῦνται πολλές ὄρες γιὰ νὰ διασχίσεις τοὺς κεντρικούς της δρόμους. Πολλὰ κτίρια εἶναι φτιαγμένα σὲ ἐγγλέζικο στίλ, τὰ διόροφα λεωφορεῖα θὰ σοῦ θυμίσουν καὶ πάλι Ἄγγλια, θὰ συναναστραφεῖς παράξενα πράγματα στὴ Βομβάη τὰ περισσότερα πού θ' ἀκούσεις μοιάζουν σωστὰ παραμῦθια, ὅμως ἡ φρουταγορὰ Κράουφορντ, τὸ νησί τῆς Ἐλεφάντας καὶ τὸ παραμῦθι τοῦ πύργου τῆς σιωπῆς θὰ σὲ συγκλονίσουν.

Ἐπάρχει μιὰ ξεχωριστὴ φυλὴ στὴν Ἰνδία, οἱ Πάρσις, ἔχουν καταφθάσει πολλὰ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν Περσία καθὼς τοὺς κυνηγοῦσαν οἱ Ἄραβες πού τοὺς μισοῦσαν μιὰ καὶ πίστευαν στὸ Ζαρατούστρα. Οἱ Πάρσις οὔτε καῖνε τοὺς νεκρούς, οὔτε τοὺς θάβουν, μόνο τοὺς παραδίνουν στοὺς γύπες νὰ τοὺς κατασπαράξουν. Ὁ πύργος τῆς σιωπῆς εἶναι τὸ νεκροταφεῖο τῶν Πάρσις στὴ Βομβάη ὅπου πραγματοποιεῖται αὐτὸ τὸ μοναδικὸ φαινόμενο τῆς ἐξαφάνισης τῶν νεκρῶν ἀπὸ τεράστια σαρκοβόρα ὄρνεα. Ἡ Βομβάη καὶ ἡ Καλκούτα ἀν καὶ τόσο μακριὰ ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη, διαθέτουν κάτι τὸ κοινὸ, τὴν κακομοιριά, τὴ φτώ-

χια, τήν εξαθλίωση, τά θεῖα χρωματιστά
 ὑφάσματα, τά ἐξαισία παζάρια. Τά πα-
 ζάρια ἀποτελοῦν τήν κυριότερη ἀπό-
 λωση τῆς Ἰνδίας, αὐτά ἔχουν νά ἐπι-
 δείξουν χαριτωμένες τυχαῖες σκηνές πού
 θά σέ μερακλώσουν. Ἐδῶ θά ἔρθεις σ'
 ἐπαφή μέ τή ζωντάνια, τήν πονηριά, τό

μεράκι, τήν ψυχή, τόν ἐνθουσιασμό, τήν
 οὐσία τῆς Ἰνδίας.

Παζάρια μοναδικά πού ἐπιχειροῦν τό
 πᾶν γιά νά σέ σαγήνουν, νά σέ
 κατακτήσουν μέ τήν πανέμορφη χλιδή
 τῆς πλοκῆς τους, σάν ἀγκαλιά ἐρωτική
 πού ὑπόσχεται περιπάτους ἀνέμελους
 στό δειρο καί πετάγματα ἐραλδικά.
 Τά παζάρια μέ τά ὑφάσματα πού ἀχνί-
 ζουν ἀπό ἡδυπάθεια, τά παζάρια μέ τά
 φρούτα λιγουρέβουν, τ' ἄλλα μέ τά
 μπαχαρικά, τά ζῶα, τοὺς χαρταετοὺς, θά
 σ' ἀφοπλίσουν.

Ἡ φρουταγορά Κράουφορντ τῆς Βομ-
 βᾶς κατακτᾷ σάν ὄνειροπαρμένο παρα-
 μῦθι. Πουθενά ἄλλοῦ δέ θά νιώσεις, νά
 ζεῖς χειροπιαστά τό παραμῦθι ὅσο ἐδῶ,
 πουθενά ἄλλοῦ δέ θά αἰσθανθεῖς τόσο
 κοντά στόν παλμό τῆς «πλανεύτρας» ἀνα-
 τολῆς, πουθενά ἄλλοῦ δέ θά νιώσεις νά
 δικαιώνεται τό μεράκι πού ἔχεις πλάσει
 μέσα σου γιά τή συγκλονιστική Ἀσία.
 Μοῦ ἔρχονται στό νοῦ πολλά παζάρια
 πού συναναστράφηκα, τῆς Κωνσταντι-
 νούπολης, τῆς Προύσας, τῆς πόλης τῆς
 λίμνης Βάν, τῆς Καμπούλ, τοῦ Καῖρου,
 τοῦ Λοῦξορ, τοῦ Ἀσσοῦάν, τῆς Καππα-
 δοκίας, τῆς Κάτ Μαντοῦ, πουθενά αὐτό
 τό ἀποκορύφωμα, αὐτός ὁ ἐνθουσιασμός,
 αὐτή ἡ τέλεια πλοκή καί αἰσθητική
 ὀργάνωση τῆς φρουταγορᾶς Κράου-
 φορντ. Μπορεῖς νά μιλάς γι' αὐτή τή
 χώρα σ' ὅλη σου τή ζωή καί νά μὴν
 ἔχεις πεί τίποτα, γιατί ἡ Ἰνδία δέν περι-
 γράφεται ὅ,τι κάνει τή χώρα αὐτή αἰώ-
 νια, οὐσιαστική, εἶναι τά παραμικρά, οἱ
 ἀξιοθαύμαστες σκηνές πού ξεφυτρώνουν
 μπροστά σου σέ κάθε στιγμή. Ἡ θαυμά-
 σια πλοκή τῶν χρωμάτων, ἡ πλοκή τῶν
 ζώων, τῶν φρούτων, ἡ πανέμορφη πλοκή
 ἀπό τά χάλκινα, ἀπό τά λουλούδια, ἀπό
 τοὺς ἦχους, ἡ τελετουργική πλοκή τῶν
 θεῶν, τῶν ἱερῶν ποταμῶν, ἡ πλοκή τῶν
 ἀνθρώπων, τά μυθικά παζάρια, οἱ βεν-
 τάλιες, οἱ χαρταετοί, καί ὅλα αὐτά
 ἀδελφώνονται ὅσο ἀνόμοια καί ἄν εἶναι,
 συνυπάρχουν, πλέκονται τό ἓνα μέ τό
 ἄλλο, γίνονται ἓνα πράγμα ἀδιάσπαστο,
 ἓνας ρυθμός, ἓνα τεράστιο γεγονός τε-
 λεουργικῆς πραγματικότητος. Ἡ Ἰν-
 δία εἶναι ἓνα τέλειο μάθημα σκηνο-
 θεσίας, ἐνδυματολογίας, ἓνα μάθημα
 χρωμάτων. Μά πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι μιά

μοναδική μύηση ήχων. Οί ήχοι τής 'Ινδίας θά σέ ακολουθοῦν παντοῦ, ὅπου καί ἄν βρῖσκεσαι δέ θά τοῦς ξεχάσεις ποτέ. Εἶναι εὐφάνταστα ἐπιδερμικοί, μυστηριακά αἰσθησιακοί. Τά τραγούδια τῶν Μπῶλ τῶν μοναχῶν πού περιφέρονται ἀδέσποτοι ἀπό τό ἕνα μέρος στό ἄλλο τραγουδῶντας ρωμαλέους ἢ νοσταλγικούς ὕμνους γιά τοῦς Θεούς, θά σέ μερακλώσουν. Τά τραγούδια τῶν κωπηλατῶν τής Βεγγάλης ὄλο ἡδυπάθεια καί μεγαλεῖο. Τό σιτάρ σέ βυθίζει μέ τόν παρατεταμένο του παλμό σέ καταστάσεις ἀκατανόμαστα ἐκστασιακές. Ἡ

ἀτμόσφαιρα τῶν τραγουδιῶν σ' ἀπογυμνῶνουν μέ τή βαθιά τους εἰλικρίνεια τή σαγηνευτική πνευματικότητά τους.

Ἡ Βομβάη ζωτική, τό Μπενάρες ἐπουράνιο, τό Κατζουράχο μυστηριακό, ἡ Καλκούτα παραμορφωμένη, τό Δελχί ἐπιδειχτικό, ξένο, ἡ Ἄγκρα ἄνετη, τουριστική. Πόλεις μέ ἀσφικτική ζωτικότητα ὅπου τά πάντα πουλιοῦνται, ἀγοράζονται, προκλητικά, τελετουργικά, μεγαλόπρεπα. Τά φτωχά σπίτια στήν Ἰνδία δέν ἔχουν νά ἐπιδείξουν τίποτε τό παραπανήσιο παρά ἕνα τεράστιο κρεβάτι καί μερικά ὑφάσματα, τό κρεβάτι

Ποῦ χαρίζενα δειχνον τῶ μαχαλά τῶ παρατζάκια καί
 τῶ ρεουχαρλια, ζωοοτιγητένα τῶ τῆσῃ φρονιδα δῆ σαουχάκια
 ἢ τῶ μαζινα βεζα....

αυτό τις περισσότερες φορές χρησιμοποιείται καί σαν τραπέζι. Αυτοί που δέν εξουσιάζουν καμιά στέγη μεταφέρουν τό τεράστιο κρεβάτι από γειτονιά σέ γειτονιά πληρώνοντας καθημερινά ένα ελάχιστο υπαίθριο νοίκι.

«Ότιδήποτε περιττό βρίσκεται στην κατοχή του ανθρώπου, θεωρείται σαν νά τό έχει κλεμένο» μάς πληροφορεί ό Γκάντι, ό όποιος μέ μοναδικό πάθος μοχθοῦσε νά επιβάλει τή μέθοδο τής μη βίας· ό ίδιος ὑποστήριζε πώς ή 'Ιερή ἀγελάδα είναι ένα ποίημα δικτου «τό νά προστατεύεις τήν ἀγελάδα σημαίνει ότι προστατεύεις όλα τά ἀνυπεράσπιστα πλάσματα που ό θεός δημιούργησε».

Είναι πολύ γουστόζικο καί χαρακτηριστικό τό γνωστό τραγούδι τών Μπώλ όπου δυό γαλατάδες παραδέχονται πώς ή ιερότητα τής ἀγελάδας βρίσκεται πιό ψηλά καί από αυτήν ἀκόμη του 'Ιερού Γάγγη. 'Υπάρχουν πολυάριθμοι επιβλητικοί ναοί σκαμμένοι σέ βράχους στό νησί τής 'Ελεφάντας, ή ἀτμόσφαιρα φαντάζει ἐξαιρετικά ζωτική. Τό μικροσκοπικό αυτό νησάκι ἀποτελεί μιά από τις ἐκδρομές που ἀπαραιτήτως θά πραγματοποιήσεις από τή Βομβάη. "Ό,τι θά σου κάνει τρομερή ἐντύπωση στην 'Ινδία καί περισσότερο ίσως στό Νεπάλ είναι που οί ἄνθρωποι χρησιμοποιοῦν τούς θεούς σαν ἀπολαυστικά παιχνίδια, τούς στολίζουν, τούς καμαρώνουν, τούς χαϊδεῦν, τούς ἀλείφουν μέ ἀρωματισμένα λάδια, τούς προσφέρουν λουλούδια, ρύζι, φρούτα, καρπούς. 'Η ἀσχολία τους μέ τούς Θεούς ἀπαιτεῖ καθημερινή ἐγνοια, πάντα μέ τόν ἴδιο ζήλο. Τόσο ζωντανή, διαπιστώνω, θά ἦταν ή θρησκεία στην 'Αρχαία 'Ελλάδα, κάπως ἔτσι θά ἐνεργοῦσαν καί θά ὑπηρετοῦσαν τούς Θεούς οί δεισιδαίμονες ἀρχαῖοι 'Ελληνες.

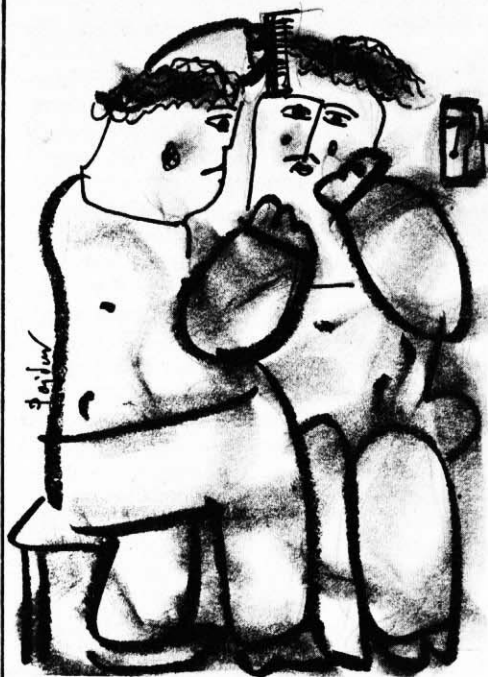
Στήν προκουαία τής Βομβάης, στό σημείο από όπου θά πάρεις τό τουριστικό σκάφος γιά νά συνδεθεῖς μέ τό νησί τής 'Ελεφάντας, θ' ἀντικρύσεις πολλούς Πάρσις, γυναίκες καί ἄντρες, ν' ἀτενίζουν μέ λατρεία τόν ἥλιο, νά προσεύχονται μέ δέος καί σέ κάποια στιγμή θά τούς παρατηρήσεις νά τεμαχίζουν μεγάλες λατρευτικές καρύδες, ρίχνοντας τά κομμάτια τους ένα ένα στή θάλασσα

σαν δείγμα εὐλάβειας στό θεϊκό προστατευτικό ἥλιο.

'Ο Γάγγης, τό 'Ιερό ποτάμι στό Μπενάρες, πανίσχυρος, σέ όμορφιά ἐξουθενωτικός, τόν συγκρίνω μέ τόν Νεῖλο, τό Μπενάρες μέ τό Λούξορ· σίγουρα ὑπάρχει κάποια όμοιότητα στα δύο αυτά μέρη. 'Η ιδιαίτερη μαγεία, ή ξεχωριστή τελετουργικότητα, τό ἐπουράνιο σόκ. Τό ἀπερίγραπτο θέαμα τών πιστῶν που λούζονται στό Γάγγη μέ τήν ἀνατολή του ἡλιου (όπου τά πάντα λειτουργοῦν μέ τή ματιέρα τής ποίησης του ονείρου) είναι ένα από τά πιό συγκλονιστικά πράγματα που μπορεί νά χαρεῖ ό ἄνθρωπος στή ζωή του. "Όλα όσα ἐπεξεργάζεσαι στό Γάγγη δέν ξέρεις ἂν είναι όνειρο ή πραγματικότητα, αυτές τις στιγμές τό πραγματικό μεταβάλλεται σέ ὑπερπραγματικό όμως ταιριάζει στην ἐξᾶλωτικά μυστηριακή ἀτμόσφαιρα του Μπενάρες.

Προσκυνητές, γκουρού, ἄσκητές, Γιόγκηδες, φακίριδες, τουρίστες τις ὥρες αυτές του πρώτου ἡλιου, ἐπικοινωνοῦν μέ βαθιά εὐλάβεια, μ' ἐνθουσιασμό, μέ τή μεγαλοπρεπή ιερότητα του Γάγγη. Παιδιά παίζουν σαν τρελά, γλιστροῦν

στό Γάγγη ὁμοία ἀδέσποτα δελφίνια. Γυναίκες προσφέρουν λουλούδια, στό Ἱερό ποτάμι, καρπούς, φρούτα, προσεύχονται μέ δέος, πλένονται πίνουν νερό μέ λαχτάρα, γεμίζουν τά μικρά χαριτωμένα χάλκινα δοχεῖα τά Λότα μέ τό Ἱερό νερό τοῦ Γάγγη γιά ν' ἀγιάσουν μέ αὐτό τό σπίτι καί τά παιδιά τους. Οἱ νεαροί ὄσοι ἔχουν βγεῖ ἀπό τό ποτάμι, χτενίζονται, αἰσθησιακά καλλωπίζονται στά Ἱερά σκαλιά, τά Γκάτ, τυλίγονται μέ τά στεγνά τους ρούχα. Ἄλλα πάλι ὑφάσματα βρίσκονται ἀπλωμένα πάνω στά πιά ἀπομακρυσμένα σκαλιά πού τρελαίνουν μέ τά πανέμορφα χρώματά τους. Κάποιο ἀγόρι ἀνεβασμένο στό ψηλότερο βᾶθρο τῶν Γκάτ παίξει μέ τή φλογέρα του ἕνα λικνιστικό αἰσθησιακό ρυθμό πού σέ μουρλαίνει. Σέ κάποιο ἀπόμερο χῶρο καίνε τρεῖς νεκρούς, αὐτό γίνεται μέρα νύχτα, τό κάψιμο τῶν νεκρῶν τή νύχτα φαντάζει συγκλονιστικό. Χρειάζονται τρεῖς ὄρες γιά ν' ἀποτελειώσῃ ἕνας νεκρός στίς φλόγες.

Ἄγελάδες ἱερές, ἀγριοχοίροι ἀδέσποτοι, σκυλιά ἐγκαταλειμμένα ἔρχονται νά ἐπεξεργαστοῦν τό θέμα καί νά κατα-

βροχθίσουν ὄτι ἀπόμεινε ἀπό τό νεκρό. Ὅταν καοῦν τά κορμιά ρίχνουν τή στάχτη στόν Γάγγη, αὐτό θεωρεῖται ἡ πιό εὐτυχισμένη κατάσταση τοῦ νεκροῦ. Εἶναι συγκλονιστικό ν' ἀτενίζεις τή λατρεία τῶν Ἰνδῶν γιά τό Γάγγη. Τόν ἀντιμετωπίζουν σάν νά εἶναι αὐτοί οἱ ἴδιοι τό ποτάμι αὐτό, αὐτοί οἱ ἴδιοι ἀπελευθερωμένοι ἀπό τή γήινη κατάσταση. Ὁ Γάγγης πηγάζει ἀπό τά Ἱμαλαία ἀπαιτοῦνται ἕξι χρόνια γιά ν' ἀκολουθήσεις τήν τελετουργική του πορεία. Τρία χρόνια ἀπ' ἐκείνη τήν ἀνώτατη Βεγγαλική κόλπο καί τρία νά γυρίσεις πίσω στά Ἱμαλαία. Οἱ προσκυνητές πού ἀκολουθοῦν αὐτό τό ἱερό προσκύνημα πιστεύουν ὅτι ἀπαλλάσσονται ἀπό τίς ἐνδιάμεσες μεταμψυχώσεις καί ὅτι ἀποκοτοῦν ἀπ' εὐθείας τήν ἀνώτατη ἀπελευθέρωση. Ἡ Ὑπέροχη Ἰνδία βρίσκεται κατάσαρκα κεφαλή καί πατοῦσες, ψυχή καί σῶμα στό θεϊκό Μπενάρες. Οἱ Ἰνδοί μόλις βροῦν νερό μπροστά τους πλένονται μέ μανιέ, θά συναντήσεις Ἰνδοῦς νά καθαρίζονται στά πιό ἀπίστευτα μέρη. Τίς περισσότερες φορές πλένονται στίς βρύσες τῶν κεντρικῶν δρόμων. Ἐπίσης πολλές φορές θά τοὺς συναντήσεις νά κουνιάζουν κατάχαμα, ἐνῶ πλανόδιοι κουρεῖς τοὺς κόβουν τά μαλλιά ἢ τοὺς καθαρίζουν μέ χαρακτηριστικές βελόνες τ' αὐτιά.

Στό Κατζουράχο ἔρχεσαι νά ἐπισκεφτεῖς τοὺς πολυάριθμους ναοὺς, καταστολισμένους ἐξωτερικά μ' ἐρωτικές σκηνές, φτιαγμένες μέ θαυμαστή, ρεαλιστική, αἰσθησιακή τόλμη. Τά περίφημα αὐτά γλυπτά θεωροῦνται ἀπόλυτα θρησκευτικά. Γενικά ἡ ἐρωτική εἰκόνα στήν Ἰνδία λειτουργεῖ σάν ἕνα εἶδος τέστ γιά τοὺς ἀνθρώπους πού θέλουν ν' ἀφοσιωθοῦν στό θεό. Ἄν πράγματι μποροῦν νά ξεπεράσουν τήν ἔλξη τῶν σεξουαλικῶν σκηνῶν τότε μόνο θεωροῦνται κατάλληλοι νά δηλώσουν τό ὀλόψυχο δόσιμό τους στό θεό.

Τό Κατζουράχο ἦταν ἡ παλιά μεσαιωνική πρωτεύουσα τῶν Σαντέλλα· παλιότερα ὑπῆρχαν ὀγδόντα πέντε θαυμαστοί ναοί, σήμερα ἀπόμειναν μόνο εἴκοσι δύο. Οἱ ναοί αὐτοί ἂν καί μικροί σέ μέγεθος θέλουν νά δώσουν τήν ἐντύπωση τῶν χιονισμένων βουνῶν. Γενικά τά

βουνό λογαριάζεται σαν σύμβολο ανύψωσης, κατέχει μαγικές ιδιότητες, διότι σέ πολλά σημεία τῶν βουνῶν πραγματοποιούνται διάφορες σημαντικές ιεροφάνειες.

Μετά από τό κατάγυμνο άδυσώπητο τοπίο τοῦ Κατζουράχο στήν Ἄγκρα θά νιώσεις άνετα, ὑπάρχει πολύ πράσινο καί ἡ ἀτμόσφαιρα φαντάζει χαρούμενη, ξέγνοιαστη. Ὁ μικρός μουσουλμάνος ὁδηγός πού μᾶς μεταφέρει μέ τό ριζχάου του μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι πολλές φορές διασχίζουν τούς κεντρικούς δρόμους κόμπρες — εἴμαστε κοντά σέ ζούγκλα βλέπεις. Μᾶς πληροφορεῖ πώς οἱ ὁμορφες κοπέλες στοιχίζουν πολύ ἀκριβά, χωρίς νά δίνονται κυριολεκτικά, ὅμως οἱ ἡλικιωμένες δείχνουν ὄλο γλύκα. Αὐτός εἶχε ἱστορίες μέ μιά ἀπ' αὐτές τίς δεύτερες, πού ὄχι μόνο δέν τήν πλήρωνε ἀλλά τίς περισσότερες φορές τοῦ πρόσφερε καί ἀπό κανένα πορτοκάλι· ἂν θέλαμε μπορούσαμε νά βλέπαμε τήν καλή του στό παζάρι φτιάχνει τό πιό ὁμορφο τσάι τῆς Ἄγκρα ἂν θέλαμε μπορούσαμε νά γευτοῦμε ἀπό αὐτό τό νόστιμο τσάι καί νά διαπιστώσουμε. Στήν Ἄγκρα ἔχεις πολλά νά δεῖς καί νά χαρεῖς ὅμως τό Τάζ Μαχάλ δεσπόζει, ἀποτελεῖ τήν ψυχή τοῦ τόπου. Τό Τάζ Μαχάλ εἶναι ἕνα κατάλευκο αἰσιόδοξο μνημεῖο ὅμως θά ἔλεγα χωρίς χαρα-

κτῆρα. Ὡστόσο τό τοπίο ὀλόγυρα δειχνει ἔνδιαφέρον. Ἄν τύχει καί ἐπισκεφτεῖς τό Τάζ Μαχάλ, μέ τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου, ἔτσι ὄχι, ἀχνιστό, ὄνειροπαρμένο θά σ' ἐντυπωσιάσει, δέ θά τό ξεχάσεις ποτέ. Τό Τάζ Μαχάλ δηλώνει περισσότερο μιά εὐχή, ἕνα πνευματικό ἄρωμα μιά ἐγρήγορη ἀσπράδας, παρά ἕνα ἀρχιτεκτόνημα, θαρρεῖς ὅτι τό κτίσμα ὑπολογίζει στό ἔναυσμα τῆς διάχυσης, πώς θέλει νά πετάξει, παρά νά πειθαρχήσει στόν ὄγκο του.

Ἄν ξεκινήσεις ἀντίθετα, ἂν ἔρχεις στήν Ἄγκρα ἀπό τό Δελχί, ἢ ἀπό ἄλλοῦ καί ὄχι ἀπό τό Μπενάρες ἴσως τότε νά σέ κερδίσει περισσότερο, ὅμως μιά καί γνώρισε τό Μπενάρες, δέν μπορείς νά ξεκολλήσεις ἀπό τή μυστηριακή του γοητεία.

Τό Νέο Δελχί θυμίζει Γαλλία, Ἄγγλία, ἡ μεγάλη λεωφόρος μιμεῖται τήν Champ Elysée καί οἱ ἄνετες βίλες τά λευκά οἰκοδομήματα τῆς Belle Grave Square τοῦ Λονδίνου, ὑπάρχει βέβαια τό παλιό Δελχί μέ ἔνδιαφέρον, ἀλλά γενικά ἡ πρωτεύουσα φαντάζει ἄχρωμη καί ξένη. Οἱ Ἰνδοὶ ἐδῶ μοχθοῦν νά μοιάζουν μέ τούς Εὐρωπαίους, δέ συναντᾶς πιά ἐκεῖνα τά θεϊκά ἐξωτικά σάρι. Στό Δελχί ἐπιβάλλεται νά ἐπισκεφτεῖς τό περίεργο ἀστεροσκοπεῖο καί τό τζαμί Κβάτ-ὀλλισλάμ. Ὄταν καταφτάσεις στό Δελχί ἀπό τήν ἄλλη πραγματική Ἰνδία τήν ὑπέροχη, νιώθεις ξένος καί λογαριάζεις τό γρηγορότερο ν' ἀπομακρυνθεῖς κουβαλώντας γιά πάντα μέσα σου τό συντριπτικό πνευματικό ὄραμα τῆς.

Ἰποτίθεται πώς ἐπέστρεψα ἀπό τήν Ἰνδία ἀλλά στήν πραγματικότητα ἐμείνα στή χώρα αὐτή γιά πάντα· οὐσιαστικά δέν ἐπέστρεψα ποτέ. Ἡ Ἰνδία ἤχει μέσα μου θριαμβευτικά μέ τήν ἐξουθενωτική τῆς ὁμορφιά. Ὅτι εἶδα καί συναναστράφηκα στή χώρα αὐτή τά χρειάζομαι. Τούς ἀνθρώπους, τά βουνά, τά ἱερά ποτάμια, τά χρώματα, τίς τελετές, τούς θεούς, αὐτή τήν ἰδιαίτερη ποίηση, αὐτό τό χειροπιαστό συμπεκνωμένο παραμῦθι τό χρειάζομαι, αὐτό τό ἀπειρο μάθημα οἰσθηλασίας τό χρειάζομαι.

Στους πιό κουρασμένους ἔλεγα.

«οἱ βροχές πλησιάζουν θά ξαναθίσετε»

Ραιακρίσνα

